

“ऋतुकालाभिगमनं धर्म्मोऽयं गृह्णः परः । स्त्रीणां वर
मनुसृष्ट्य यथाकास्यथ वा भवेत् । दिवाभिगमनं पुंसासना-
युष्यं परं मतम् । आङ्गाहः सर्वपञ्चाणि यत्रात् त्याज्या
नि धीमता । तत्र गच्छन् स्त्रियं मोहात् धर्म्मात्प्रच्यवते
परात् । ऋतुकालाभिगमो यः स्वदारनिरतश्च यः । स
ब्रह्मचारी धर्मज्ञोविज्ञेयः स गृह्याश्रमी । ऋतुःषोडश-
यामिन्यश्चतसस्तासु गर्हिताः । पुत्रास्तासपि या युग्माः
अयुग्माः कन्यकाप्रजाः । त्यक्त्वा चन्द्रमसं दुःस्थं मघां
मूलां विहाय च । शुचिः संनिर्विशेषत्नीं पुं नामच विशे-
षतः । शुचिं पुत्रं प्रसूयेत पुरुषार्थप्रसाधकम् । आर्षे
विवाहे गोदन्धं यदुक्तं तन्न शस्यते । शुक्लमण्वपि कन्यायाः
कन्याविक्रयपापकृतम् । अपत्यविक्रयी कल्पं वसेद्विद्वत्कम-
भोजने । अतोनाश्वपि कन्यायाः उपजीवेत्पिता धनम् ।
स्त्रीधनान्नुपजीवन्ति ये मोहादिह बान्धवाः । न ते परं निर-
यगास्तेषामपि हि पूर्वजाः । पत्या तृष्यति यत्र स्त्री तृष्येद्यत्र-
स्त्रिया पतिः । तत्र तृषा महालक्ष्मीर्निवसेद्दानवारिणा”
“वाणियज्यन्टपतेः सेवा वेदानध्ययनं तथा । कुविवाहः
क्रियालोपः कुले पतनहेतवः । कुर्याद्द्वैवाहिके वक्रौ गृह्यं
कम्पान्वहं गृही । पञ्चयज्ञक्रियां वापि पक्तिं दैनन्दिनी-
मपि । गृहस्थाश्रमिणः पञ्चसूनाकर्म दिनेदिने ।
कण्डुनी पेषणी चूली उदकुम्भस्तु सार्जनी । तासाञ्च
पञ्चसूनानां निराकरणहेतवः । क्रतवः पञ्च निर्हिष्टागृह-
श्रेयोऽभिवर्द्धनाः । पठनं ब्रह्मयज्ञः स्यात्तर्पणञ्च पितृ-
ऋतुः । होमोद्देवो बलिर्भौतोऽतिथ्यर्चा क्रतवः क्रमात् ।
पितृप्रीतिं प्रकुर्व्वाणः कुर्वीत आङ्गमन्वहम् । अन्नोदक
पयोमलफलैर्वापि गृह्याश्रमी । गोदानेषु च यत्पुण्यं पात्राय
विधिपूर्वकम् । सत्कृत्य भिक्षवे भिक्षां दत्त्वा तत्फलमाप्नु-
यात् । तपोविद्यासमिहीने ह्यतं विप्रास्यपावके । तार-
वेद्विज्ञसंघेभ्यः पापाब्धेरपि दुस्तरात् । अनर्चिताऽतिथि-
र्गोहात् भग्नाशो यस्य गच्छति । आजन्म सञ्चितात्
पुत्रात् तत् क्षणात् स बहिर्भवेत् । सान्त्वपूर्वाणि
वाक्यानि शयार्थं भूस्तृणोदकैः । एतान्यपि प्रदेयानि सदा
गन्तुकतृष्ये । गृहस्थः परपाकाटयः प्रेतः सन्
पशुपतां व्रजेत् । श्रेयः परार्थपुष्टस्य गृह्णीयादन्न-
दोषतः । आदित्योद्गोऽतिथिः सायं सत्कर्त्तव्यः प्रयत्नतः ।
असत्कृतोऽन्यतो गच्छन् दुष्कृतं भूरि यच्छति ।
भुञ्जानोऽतिथिषेषाद्भिक्षायुर्धनभागभवेत् । प्रणोद्यातिथि
सन्नाशी किलिषी च गृह्याश्रमी । वैश्वदेवान्तसंप्राप्तः

सूर्योद्गोवाऽतिथिः सृष्टतः । न पूर्वकाल आयातो न च
दृष्टपरः क्वचित् । बलिपात्रकरे विप्रे यद्यन्योऽतिथिरागतः ।
अदत्त्वा तं बलिं तस्मै यथाशक्त्यन्नमर्पयेत् । कुमारान्शुवा-
सित्योर्गर्भस्थोऽतिरुजान्विताः । अतिथेरार्दितोऽप्येते भो-
ज्या नात्र विचारणा । पितृदेवमनुष्येभ्योदत्त्वाच्चाद्यन्तं
गृही । स्वार्थं पचन्नघं भुङ्क्ते केवलं खोदन्भरिः । माध्या-
ह्निकं वैश्वदेवं गृहस्थः स्वयमाचरेत् । पत्नी सायं बलिं-
दद्यात् सिद्धान्तैर्मन्त्रवर्जितम् । एतत्प्रायन्तनं नाम वैश्व-
देवं गृह्याश्रमे । सायं प्रातर्भवेदेवं वैश्वदेवं प्रयत्नतः ।
वैश्वदेवेन ये हीना आतिथ्ये न विवर्जिताः । सर्वे ते दृषला-
क्षेया प्राप्नवेदा अपि द्विजाः । अकृत्वा वैश्वदेवं तु भुञ्जते
ये द्विजाधमाः । इह लोकेऽन्नहीनाः स्युः काकयोर्नि-
व्रजन्त्यथ । वेदोदितं स्वकं कर्म नित्यं कुर्यादतन्वितः । तद्भि
कुर्वन् यथाशक्ति प्राप्नुयात् स्वर्गतिं पराम् । षष्ण्यस्यो-
र्वसेत्यापं तैले मांसे सदैव हि । पञ्चदश्यां चतुर्दश्यां तथैवच
भगे क्षुरे । उदयन्तं न च्छेत नास्तं यान्तं न मध्यगम् ।
न राक्ष्णोपसृष्टं च नाश्वसंस्थं दिवाकरम् । न वीक्षे-
तात्मनोरूपमसुधावेन्न वर्षति । नोङ्कयेद्दत्ततन्त्रीं न नग्मो-
जलमाविशेत् । देवतायतनं विप्रं धेनुं सधु घृतं गृह्यत् ।
जातिदृङ्गं वयोदृङ्गं विद्यादृङ्गं तपस्विनम् । अश्वत्यं चैत्य-
दृङ्गं च गुरुं जलभृतं घटम् । सिद्धान्तं दधि सिद्धान्तं
गच्छन् कुर्यात् प्रदक्षिणम् । रजस्वलां न सेवेत नाश्रीयात्
सह भार्यया । एकवासा न भुञ्जीत न भुञ्जीतोत्कटासने ।
नाश्रुतीं स्त्रीं समोक्षेत तेजस्त्वामोद्विजोत्तमः । असंतर्प्य
पितृन् देवान् नाद्यादन्नं नरः क्वचित् । पक्वान्नं चापि-
नो मांसं दीर्घकालं जिजीविषुः । न मूत्रं गोव्रजे कुर्या-
न्न वस्त्राके न भस्मनि । न गर्त्तेषु ससत्त्वेषु न तिष्ठन्न व्रज-
न्नपि । गोविप्रस्त्वयवायुग्नि चन्द्रार्कांशु गुरुनपि । अभिपश्यन्न
कुर्वीत मूलोच्चारविसर्जनम् । तिरस्त्रत्यावनीं लोष्ट्र
काष्ठपण्टणादिभिः । प्रादृत्य वाससा भौलिं भौनो विष्णु-
त्वमत्सृजेत् । यथासुखसुखोरात्रौदिने ऋयान्बका-
रयोः । भीतिषु प्राणबाधायां कुर्यान्मलविसर्जनम् ।
मुखेनोपधमेद्वाग्निन्नग्नं नेच्छेत् योषितम् । नाङ्घ्रीं प्रता-
पयेदग्नौ न वस्तु शुचिं निक्षिपेत् । प्राणिहंसं न कुर्वीत
नाश्रीयात्सन्ध्योर्द्वयोः । न संविशेच्च सन्नप्रायां प्रत्यक्-
सौम्यशिरा अपि । विष्णुत्वडीवनं नाशु कुर्याद्दीर्घं
जिजीविषुः । नाचक्षीत धयन्तीं गां नैन्द्रं चापं प्रदर्शयेत् ।
नैकः सुष्यात् क्वचित् शून्ये न शयानं प्रबोधयेत् । पन्थानं